

ELULÖNGAD-

KAUNID

VÄÄN-

TAIMED

A

В первой части брошюры осматриваются мелкоцветные, дикие виды ломоносов и применение их при озеленении.

Во второй части описываются крупноцветные гибридные сорта ломоносов и дается инструкция для их выращивания.

В конце брошюры коротко осматривается размножение ломоносов.

Käesoleva brošüüri esimeses osas antakse ülevaade väikeseõielistest metsikutest elulõngaliikidest ja nende kasutamisest haljastamisel.

Teises osas käsitletakse suureõielisi hübriidseid elulõngasorte ja antakse juhendeid nende kasvatamiseks.

Lõpuks kirjeldatakse lühidalt elulõngade paljundamist.

TARTU ÜLIKOO LI
RAAMATUKOGU

Elulõngad kuuluvad tulikõieliste sugukonda, seega on nad suguluses püsililled - anemoonide, ülaste, sinililled, pojengide, karukellade ja kullerkuppuodega.

Elulõnga kultuursordid ei jää palju maha oma õite ilu ja rohkuse poolest väänroosidest.

Elulõngade perekonda kuulub umbes 230 liiki, millest enamus on poolpuitunud või puitunud võrsetega vääntaimed.

Elulõngad kasvavad põhjapoolkera parasvöötme metsades, põõsastikes, jõgede kaldail, järsakuil, kaljudel, kiviklibustikus ja stepis. Ainult vähesed liigid ulatuvad kuni troopilise vöötmeni. NSV Liidus kasvab metsikult 11 liiki ja sisse on toodud ca 25 liiki.

Enamasti kõikidel elulõngadel tekib võrse tipus, viimase liitlehe kohal, noor väät, mille abil ta kinnitub toele. Viimane peab olema aga küllalt peenike, vastasel korral võrse ei väändu selle ümber.

Elulõngad on enamasti niiskuselembesed, valguse ja mullaviljakuse suhtes nõudlikud. Nende kasvatamiseks valitakse tuultest kaitstud, päikese- paisteline koht. Paljud elulõngad on meil külma- hellad ja NSV Liidu põhjarajoonides vajavad talvel katet, milleks sobivad kuivad lehed ja kuuse- oksad.

Praktikas jagatakse elulõngad kahte suurde rühma. Esiteks metsikud liigid ja vormid, mis on kõrgemakasvulised, kergesti laiuvad ja ilusate väikeste õitega. Teiseks väärissordid, mis on ilusate suurte õitega, kuid nõrgemakasvulised ja külmaõrnemad.

Elulõngad sobivad varikäikude, pergolate, lehtlate, majaseinte, sissekäikude, puutüvede, tarade, vanade kivimüüride ja teiste ehitiste juurde istutamiseks.

1. METSIKUD ELULÕNGAD JA NENDE VORMID

Clematis alpina Mill (*Atragene alpina* L.)
- alpi elulõng

Kasvab Kesk-Euroopa ja Aasia mäestikes. Ilus, kuid nõrgakasvuline (kõrgus 2,5 m). Võrsed on peened, väätivad. Lehed on kahekordselt kol-

metised, leheke 3-5 cm pikk ja 1,5-2,5 cm lai. Õitseb juunis-juulis. Õied asuvad üksikult sõrme-pikkusel varrel, võrsetipus aga kobarasse koon-dunult. See on ainuke elulõngaliik, millel on päris kroonlehed. Teistel on ainult tupplehed, mis on värvunud. Alpi elulõngal on 5 kroonlehte, õie läbimõõt 6-7 cm. Õis on veidi kellukjas, sinivio-lett, valge või roosa. Tolmukaniidid pealmises osas karvased, helehallid. Õie keskel paistab rohekas-valge emakasuudmete kimp.

Kasvab mäestikes, kus laiub mööda maad, kattes väikesi kaljunukke ja madalaid põõsaid. Aias istutatakse aeglaselt kasvavate põõsaste põhjapoolsele küljele, sest juured peavad asuma jahedas, kuid võrsed laiuvad põõsa lõunapoolsele küljele ja õitsevad rikkalikult. Samuti võib seda elulõnga istutada kivide põhjapoolsele küljele kiviktaimlasse, kuid majaseinte, pergolate ja puude ääres ta ei edene. Meil külmakindel.

Clematis fusca Turcz. - pruunikas elulõng

Levib Kaug-Idas, Amuuri basseini kesk-osas kuni Kamtšatkani, Sahhalini ja Kuriili saar-teni, ka Mandžuurias ja Jaapanis. Niitudel ja mets-saservades kasvav, kuni 2 m kõrgune ronitaim. Lehed koosnevad 5-7 lehekesest, mis on munajad kuni pikenenudmunajad (3-7 cm), teravnenud, aluselt ümardunud või südajad, terveservalised, hambulised või 2-3-hõlmsed, siledad või alt kar- vased.

Õied asuvad üksikult jämedatel õievartel ja on kellukjad, allapoole rippuvad. Kroonlehti 4-6, 2,5 cm pikad, määratud violetsed, pruunid, puna- sed või kollakaspruunid. Ilusad on ka selle kar- vased viljad. Seeme on varustatud 3 cm pikkuse karvase lennuaparaadiga. Õitseb juunist juulini. Külmakindel.

Clematis tangutica Korshinsky - tanguutia elulõng

Pärineb Mongooliast ja Tiibetist. Kasvab 3 m kõrguseks. Noored võrsed karvased, hiljem siledad. Lehed koosnevad 3 (harva 5) lehekesest, mis sageli on jagunenud. Leheservad on peene- karvased. Lehed helerohelised. Õied, ϕ 3 cm, üksikult, võrsel längus, kellukjad, hele- või kuld- kollased. Õitseb juunis-juulis. Kaunid on ka sulg- jad viljad.

Võib kasutada igaks otstarbeks. Ta on ilus, kui ripub üle põõsaste ja kivide. Meil täiesti kül- makindel.

Clematis orientalis L. - ida elulõng

Kasvab Väike-Aasias, Kaukaasias, Krimmis, Mongoolias ja Hiinas (4-6 m kõrgune). Lehed on kolmetiselt sulgjad, õrnad, hallikasrohelised kuni 20 cm pikad. Õied on neljanurkse tähe kujulised, ϕ 4 cm, kollased, roheka tooniga, ka oranžid, üksikult, kolme- või mitmekaupana pikal varrel. Õitseb kesksuvest kuni külmadeni. On kasvutingimuste ja niiskuse suhtes vähenõudlik. Täiesti külmakindel.

Clematis glauca Willd. - sinihall elulõng

Levib NSV Liidus Altaist ja Kesk-Aasia idapoolseist mägedest kuni Ida-Siberi lõunaosani, Mongoolias ja Põhja-Hiinas. Kasvab kuni 5 m-se puitunud väänkasvuna põõsastikes, kivistel veergudel, jõgede kallastel ja luhtadel. Lehed on sulgjad või kahelisulgjad, lehekesed elliptilised - lantsetjad, 1-4 cm pikad, 2-3-hõlmsed, hallikasrohelised. Õied oranžkollased, ϕ 3-5 cm, üksikult või mõnekaupa koos peenikesel, pikal, traatjal varrel. Õitseb juulis-augustis.

Sobib lehtlate, tarade, nõlvakute ja näotute müüride varjamiseks. Külmakindel.

Clematis macropetala

Pärit Põhja-Hiinast. Kasvab kuni 3 m kõrguseks, suurte lehtedega õite läbimõõt 6-10 cm, õied sinivioletsed. Õitseb juulis-augustis. Võrdlemisi külmakindel.

Clematis montana Buch. - mägielulõng

Kasvab Himaalajas ja Kesk-Hiinas, Kiirekasvuline, kuni 10 m kõrge. Laiuv. Katab kergesti suure pinna. Lehed kolmetised, puhkemisel punakaspruuni hiljem tumerohelised. Õite läbimõõt 8 cm, 4, harva 5 kergelt kumerdunud kroonlehte. Sellel liigil tekib õisi väga palju, nii et vahel on kõik lehed õitega kattunud. Põhiliigil on valged, lõhnavad õied. Sellel liigil esineb järgmisi vorme:

var. <i>grandiflora</i>	- eriti suured roosad õied,
" <i>lilacina</i> Lemoine	- lillakad õied,
" <i>rubens</i> Wilson	- roosad, siidjad õied,
" <i>Wilsoni</i> Sprague	- punased õied, õitseb juulis-augustis.

Sobivam on varjukas kasvukoht, kuhu ei paista pärastlõunane päike. Õied asuvad eelmise aasta võrsetel. Meie oludes tuleb võrsed maha painutada ja sügisel kuuseokstega katta. Ilusad on nende õied ka vaasis.

Clematis dioscoreifolia Lev. (*Cl. paniculata* Thumb.) - pöörisõieline elulõng

Pärineb Jaapanist. Tugevakasvuline (kõrgus 10 m). Lehed on sulgjad, hallikasrohelistes, lehekesed munajad, terveservalised.

Õied valged, veidi kreemika varjundiga, lõhnavad, ϕ 2,5-3 cm, asuvad suurte pööristena. Õitsevad septembrist külmadeni. Läti NSV-s täiesti külmakindel ja viljub. Väga dekoratiivne koos metsviinapuuga, sest viimaste lehtede punane sügisvärvus harmoneerub elulõnga roheliste lehtede ja valendavate õitega.

Clematis flammula L. - põletav elulõng

Kasvab Vahemeremaal, Pärsias ja Taga-Kaukaasias metsades ja põõsastikes, kõrgus kuni 5 m. Lehed on kahe- ja mitmekordselt kolmetised või kolmetised ja sulgjad. Lehekesed laimunajad kuni kitsaslantsetjad, sageli hõlmised. Õite läbimõõt 2-3 cm, valged, aromaatsed, asuvad paljudes suurtes, pikkades, püstsetes pööristes. Õitseb augustist oktoobrini. Vajavad hästi kaitstud, sooja kasvukohta, külmuvad ka seal, kuid kevadel taastuvad ja õitsevad uuesti.

Clematis vitalba L. - harilik elulõng

Kasvab Kesk-Euroopas, Krimmis ja Kaukaasias hulgaliselt lehtmetsa servadel. Kõrgus kuni 20 m. Mõnes kohas veekogude kaldail moodustavad ürgmetsataolisi tihnikuid. Suurim roni-taim Euroopas. Liitlehed on 5-7-sulgsest asetatud lehekesega. Lehed on osalt terveservalised, osalt ebaühtlaselt hõlmselt saetud servadega.

Õied valged, asuvad püstsetes rohkeõielistes kobarates, lõhnavad. Õis on väike, ϕ 1,2-2 cm. Õitseb juulis-augustis ja ka hiljem.

Sügisel on kaunis oma läikivate, sulgjalt karvaste viljadega.

Mullastiku suhtes vähenõudlik. Meil võrsed külmuvad, kuid igal aastal õitseb ja vili valmib. Ei edene kuival kasvukohal.

Clematis viticella L. - sinine elulõng

Kasvab Lõuna-Euroopas ja Taga-Kaukaasias kuni 5 m kõrguseks. Lehed kolmetised lihtlehed või kolmetised liitlehed, mis asuvad vastastikku ja on siledad. Õied võrse tipus ja lehtede kaenlas, üksikult või 2-3-kaupa pikal varrel, allarippuvad, ϕ 3-5 cm, kellukjad. Kroonlehti on 4 (võrse tipus asuvail õitel 6-8 kroonlehte). Õite värvus sinine, purpuse varjundiga. Viljal ei ole sulgjat tiiba. Kasvatatakse paljudes kohtades Leningradist lõuna pool. Tuntud on järgmised vormid:

f. albiflora Ktze.	- õied valged,
f. purpurea Lond.	- õied purpurpunased,
f. kermesina Lem.	- õied säravveinpunased,
f. coerulea Lond.	- õied sinivioletsed,
f. multiplex C. Don.	- õied tumevioletsed, täisõied.

Õitsevad juulis-augustis. Sobivad lehtlate, tarade ja varikatuste katmiseks.

Clematis virginiana L. - virginia elulõng

Pärineb Põhja-Ameerikast, kus levib Uus-Šotimaast Manitobani, Georgiani ja Kansaseni. On kuni 6 m kõrgune puitunud ronitaim. Lehed enamasti kolmetised, harva paaritusulgjad, 5' lehekesega. Lehekesed on 5-9 cm pikad, munajad, teravnenud, alusel ümardunud või vähe südajad, servad ebaühtlaselt jänehambused. Õied kahe-soolised, hallikasvalged, ϕ 2-3 cm, õisikutesse koondunud. Viljad karvased. Seeme 4 cm pikkuse sulgja tiivaga. Õitseb juulist septembrini.

Clematis lanuginosa Lindl. - karvane suureõieline elulõng

2-3 m kõrgune puitunud võrsetega väänkasv. Kasvab Põhja-Hiinas. Liht- või kolmetised liitlehed, lehekesed munajad, 6-12 cm pikad, teravnenud tipuga, alt ja servadelt üsna karvased. Õied üksikult või kuni 3-kaupa, ϕ 10-20 cm, sinised, punased või valged. Kroonlehti 6-8. Seeme 3 cm pikkuse sulgja tiivaga.

Meil vajab talvel katet. On paljude kultuurisortide esivanem.

TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKÕIGU

LOODUSLIKE LIIKIDE KASUTAMINE

JA HOOLDAMINE

Eespool kirjeldatud liikide kasvatamine on väga lihtne. Muld peab olema veidi leelisene ja küllalt toitainerikas. Istutuskohale on sobiv kaevata sügav auk, kuhu lisada istutamisel lehemulda, kõdusõnnikut ja veidi lupja. Juuri kattev mullapind peab olema varjatud madalate püsililledel või põõsastega, sest juured peavad asuma jahedas keskkonnas. Mulda võib katta ka turbapuru või sõnnikuga. Majaseina või müüri äärde istutamisel tuleb jätta teatav vahemaa, sest müüride ligidal on liiga kuiv. Elulõngad vajavad niiskemat mulda. Samuti ei saa neid istutada puude ja põõsaste ligidale, mis oma juured väga laiali ajavad. Traatide abil tuleb neile anda võimalus puuvõrassa tungimiseks.

Mitut liiki ei tohi kokku istutada, sest siis ei mõju nad dekoratiivselt. Tugevakasvulistele liikidele, mis ei kasva puudele toetudes, tuleb valmistada toetus.

Lõigata tuleb harva, kui neid on kärpinud külmu või on tarvis harvendada.

II. SUUREÕIELISED ELULÕNGAD

Need on saadud looduslike liikide risttölmeldamisega. Nad on aeglase kasvuga ega laiu nii nagu metsikud liigid. Neil on aga palju suuremad ja ilusamad õied. Õite värviskaala on rikalik; valge, helesinine, tumesinine, punane, tumepunane kuni tumeviolett. Nad on vähem külmakindlad kui looduslikud liigid. Meie oludes tuleb neid enamasti talve tulekul katta.

Levinumad esivanemad on *Clematis viticella* Euroopast, *Cl. florida* ja *Cl. lanuginosa* Hiinast ning *Cl. patens* Jaapanist.

1860. a. esines Inglise aednik Geo Jackman näitusel esimese suureõielise aretisega ja sai kuldmedali ilusa siniõielise hübriidi eest, mis saadi *Cl. viticella* ja *Cl. lanuginosa* ristamisest. Hübriid sai aretaja auks nime *Clematis jackmanii* Th. Moore. See on edaspidi üheks pooleks uute kaunite sortide aretamisel. Jackmanii elulõnga on seega juba üle 100 aasta paljundatud vegetatiivselt. Ta on kõige levinum ja külmakindlam suureõieline elulõng. 18 aastat hiljem sai asjaarmastaja aednik Charles Noble selle hübriidi ja *Cl. patens* var. *alba* ristamisest valgeõielise vormi *Cl. jackmanii* var. *alba*, millel on vähetäidetud, suured puhasvalged õied. Jackmani saavutustest vaimustusid paljud asjaar-

mastajad ja aednikud ning hakkasid rohkesti ris-
tama. Uute sortide sadu kestis kuni I maailmasõ-
jani. Sel ajal aretatud sorte oli palju, kuid käes-
oleval ajal kasvatatakse neid vähe. NSV Liidus
tegeleb elulõnga uute sortide aretamisega Krim-
mis Nikitski botaanikaaias teaduslik töötaja A.N.
Volossenko ja Kiievi botaanikaaias teaduslik töö-
taja M. Orlov. Kõige rohkem sorte on Prantsus-
maal La Bagatelle rosaariumis ja Inglismaal Ernest
Markhami aias.

Kuna suureõieliste elulõngade sorte on pal-
ju ja nende tunnused on võrdlemisi tinglikud, siis
parema ülevaate saamiseks jagatakse sordid are-
tusrühmadesse. Määravaks teguriks seejuures on
põlvnemine.

Clematis florida hübriid

Siin on valitsevad Cl. florida Thumb. tun-
nused. See ei ole eriti tugevakasvuline, mõõdukalt
suurte valgete, lillaka varjundiga õitega liik. Õied
on suured ja väga suured, varisevad ruttu. Selle
hübriidid on nõrgemakasvulised, ei laiu, kasvavad
kuni 3 m kõrguseks. Cl. florida'l on täidisõieline
vorm, mis on pärandanud selle omaduse ka tema
sortidele. Neid tuleb istutada hoone varjupoolsele
küljele, juured olgu tingimata varjatud päikese
eest, ka võrsed vajavad pärast lõunat varju. Võr-
sed lõigatakse sügisel või kevadel tagasi, kae-
takse mullaga või kuivade lehtedega. Õitsevad
augustis-septembris. Sortidest on tuntumad:

"Belle of Working"	- valge,
"Duchesse of Edinburgh"	- kiirgavvalge,
"Protens"	- purpurroosa.

Clematis jackmanii sordid

Kasvavad kiiresti 3-4 m kõrguseks ja
sealjuures ka laiuvad. Õied arenevad sama aasta
võrsetel 2-3-kaupa 10-15 cm pikkustel vartel.
Õite läbimõõt 8-15 cm. Õitsevad väga rikkalikult
juulist oktoobrini. Kiievis kasvatatakse talvel kat-
matult. Võrsed küll külmuvad, kuid kevadel are-
nevad juurekaelast uued tugevad võrsed, mis rik-
kalikult õitega kattuvad. Meil tuleb võrsed sügi-
sel tagasi lõigata, jättes 25 cm pikkused tüükad,
ja katta mullaga. Käesoleval ajal on levinud üle
paarikümne jackmanii hübriidi: "Contesse de
Bouchard" - keskmise suurusega roosad õied,
"Cipsy Queen" - karminpurpursed õied, "Mme
Edouard Andre" - erkkollakaspunased õied,
"Rubra" - karminpunased, purpurse varjundiga
õied, "Superba" - õiterikas, parim sort, tumepur-

Clematis jacmanii

"The President"

pursed õied, "The President" - tumedad, purpur-sinised õied.

Clematis lanuginosa hübriidid

Nendele on oma mõju avaldanud *Cl. lanuginosa*, mis Kesk-Hiinas kasvab 2-3 m kõrguseks. Lehed on alt valgekarvased ega laiud. Õite suurus 10-20 cm, kroonlehti 6, 8 ja rohkem. Alustavad õitsemist juulis. Nad ei õitse nii rikkalikult kui jackmanii sordid, kuid õitsemisaeg on pikk. Tuntumaid sorte on saja ümber. Järgnevalt toome mõned neist:

"Alba Magna"	- puhasvalge,
"Crimson King"	- ereroosa,
"Elsa Späth"	- sinakaslilla,
"Henry"	- puhasvalge, väga suureõieline,
"Marie Boisselot Mme Le Coultre"	- alabastervolge, parim valge sort,
"Nelly Moser"	- õrn lilla, veidi valkjast,
"W. E. Gladstone"	- helesinine.

Osa neid sorte õitseb vanadel võrsetel, osa sama aasta võrsetel. Viimastel tuleks võrsed sügisel tagasi lõigata ja tüükad mullaga katta. Teistel ainult võrseid kärpida, maha painutada ja mulda ning lehtedega katta.

Clematis patens'i hübriidid

Clematis patens Morr. et Dusne. kasvab Jaapanis kuni 4 m kõrguseks, on tugevakasvuline. Õite läbimõõt 10-15 cm. Õied asuvad eelmise aasta külgvõrsetel. Õitseage algab varakult, juunis. Need hübriidid kasvavad vaid lõunaaladel, seal, kus kasvatatakse viinamarju.

Clematis viticella hübriidid

Sinine elulõng on väga laialt levinud Lõuna-Euroopas. Tuntakse ka selle vorme:

var. <i>luxuriana</i> hort.	- suured puhasvalged õied,
var. <i>rubra grandiflora</i> hort.	- karminpunased, suured õied,
var. <i>flore pleno</i> hort.	- roosakad tädisõied.

Kaunid on selle hübriidid, mis kasvavad 4 m kõrguseks. Õite läbimõõt on 5 cm. Õitseage juuli-september. Levinumad on:

"Blue Belle"	- hallikassinine,
"Ernest Markham"	- petuuniapunane,

"Nelly Moser"

- "Modesta" - puhasviolett.
"Ville de Lyon" - karmiinpunane, tumedad triibud kroonlehel, väga tugevakasvuline ja külmakindel.

Sügisel tuleb neid tüükani tagasi lõigata ja mullata ning järgmisel suvel nad õitsevad jälle rikkalikult.

SUUREÕIELISTE ELULÕNGADE KASVATAMINE

Hoone lõunapoolsele küljele ei ole sobiv neid istutada, vaid nad tuleks istutada läänepoolsele küljele. Lõunapoolsele küljele võib neid istutada siis, kui ees kasvavad puud, mille vari langeb seinale. Maja seinast istutada vähemalt 25 cm kaugusele ja toestada, et õhk saaks vabalt liikuda. Juuri kattev muld olgu kaetud väikeste põõsaste või püsililledega, võib katta ka plaatide või kividega, sest elulõngajuured olgu külmas ja

"Ville de Lyon"

võrsed vabalt õhu käes. Kasvukoht tuleb hoolikalt ette valmistada. Selleks kaevatakse meetrisügavune auk. Alla pannakse 20 cm paksune jäme kruusakiht, selle peale 25 cm-ne kiht vana-dest okstest, okastest, püsilillede puitunud var-dest. Niisugusele aluskihile alles paigutatakse muld, millele lisatakse 1/2-1/3 osa lehemulda, jä-medat liiva, kõdusõnnikut või turbapuru ja vana ehitusmörti, mis sisaldagu rohkesti lupja. Muld peab vähe leelisene olema. Talvel tuleb neid kül-ma kaitseks katta mulla, kuivanud lehtede ja kuu-seokstega.

ELULÕNGADE PALJUNDAMINE

Looduslikke liike paljundatakse külvi teel, avamaa peenardel või külmlavades. Seeme ida-neb 4-5 nädala jooksul. *Clematis montana* ja *Clematis viticella* ning nende vormid, samuti kõikide liikide hübriidid paljunevad hästi pistiku-test. Juulis lõigatakse veidi valminud võrsetest kahe lehepaariga pistikud ja pannakse lavasse juurduma. Algul hoitakse aknad peal, hiljem ha-katakse neid avama. Talveks tuleb lavadele ase-tada kuivade lehtede kiht. Suureõielisi elulõngu võib paljundada veel muldvõrsetega ja väärista-mise teel.

Alusteks sobivad ühe- või kaheaastased *Cl. viticella* ja *Cl. vitalba* seemikud. Meie kasutasime alusteks edukalt *Cl. tangutica* see-mikuid.

Alused kaevatakse sügisel külvipeenralt väl-ja, pannakse ajutiselt mulda ja kaetakse sügisel külma vastu kuivade lehtedega. Katteks ei tohi kunagi kasutada sõnnikut, sest siis võivad mä-daniku tagajärjel kõik taimed hävida.

Emataimedeks võetakse kaheaastased vää-ristatud elulõnga suureõielised sordid ja need pannakse pottides detsembri lõpul kasvuhoonesse. 12-18° temperatuuril kasvab neil võrse küllalt pikaks, nüüd hoitakse neid 8-10° piires, et lehed muutuksid tugevaiks ja võrsed veidi puitunuiks. Väga noored väärisosad lähevad kergesti mäda-nema, Liigpuitunud aga ei kasva külge. Tavaliselt võib vääristamist alata 4-6 nädala pärast. Alus-telt, mida tarviduse järele tuuakse kasvuhoones-se, lõigatakse 7 cm pikkused ja 4 mm jämedused juuretükid. Juuretüki ülemisel otsal lõigatakse nii pikalt külg ära, kui pikk on parajasti väärisosks, mis küljutatakse alusele.

Väärisoksad lõigatakse emataimede võrse-
test nii, et igale väärisoksale jääks üks punga-
paar. Pungadest ülespoole jäägu 0,5 cm-ne ja al-
lapoole 2 cm-ne võrseosa. Nüüd poolitatakse see
väärisoks pikuti pooleks, nii saame 2 ühepunga-
lijst väärisoksa. Kui leht on eriti suur, siis kär-
bitakse ka seda. Väärisoks asetatakse aluse kül-
jel olevale lõikepinnale ja seotakse niineribaga.
Vääristatud taim istutatakse kohe väikestesse, sü-
gavatesse pottidesse saviliivmulda. Potid pannak-
se servadeni niiskesse turbapurusse lavale. Tur-
bapurus olgu temperatuur 22°, mis ei tohi palju
kõikuda. Lava kaetakse pealt akendega. Päikese-
paistelisel päeval tuleb aknaid varjutada. Vääris-
tatud taimi ei tohi veega piserdada, sest nad või-
vad mädanema minna. Iga päev tuleb akendelt
kondenseerunud vesi ära pühkida. Kui lehekaen-
las pung puhkeb ja uus võrse hakkab tekkima,
tuleb hakata aknaid avama ja lõpuks need eemal-
dada. Kasvamaläinud vääristatud taimed istutatakse
11 cm läbimõõduga potti huumusrikkasse
kergesse mulda ja asetatakse külmplokki või sü-
gavasse lavasse kuni äärteni turbapurusse. Neid
õhutatakse ja tarviduse järele piserdatakse, har-
utatakse välisõhuga. Tugedeks pannakse potti
peenike 1 m pikkune kepik või traat, mis jääb
sinna 2 aastaks. Juuni keskel pannakse potid
avamaa peenrale servani mulda, 15-20 cm kau-
gusele üksteisest ja kaetakse pealt turbapuru-
kihiga. Peenar tehakse šlakikihist, et vee äravool
oleks hea ja juured ei ajaks end läbi potiavade
peenrasse.

Noori taimi ei varjutata, sest varjus kasva-
vad väga pikad puitumata võrsed. Talveks pai-
gutatakse potid tranšeesse, pealt kaetakse aken-
de ja laudadega ning puulehtedega. Potid kaetak-
se niiske turbapuru kihiga, võrsed jäetakse va-
baks. Kevadel istutatakse tugevad taimed alali-
sele kasvukohale, nõrgemaid kasvatatakse veel
aasta pottides. Vääristada võib ka juulis, kui ae-
ga ja tööjõudu leidub. Taimed saavad 15 kuu
vanuselt istutuskõlblikeks.

A. Kannel

A-94784

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00815937 0

Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumi
Teaduslik-Tehnilise Informatsiooni Valitsus

Tallinn 1970

ВЬЮЩИЕСЯ РАСТЕНИЯ - ЛОМОНОСЫ

На эстонском языке

Управление научно-технической информации
Министерства сельского хозяйства Эстонской ССР
Таллин, ул. Техника, 24

Toimetaja H. Kurik. Tehniline toimetaja M. Olm.

Korrektor E. Sarv

Ladumisele antud 27.III 1970. Trükkimisele an-
tud 5. VI 70, Paber 60x90/24. Trükipoognaid 0,67.

Arvestuspoognaid 0,78. Trükiarv 5000.

MB-05480, Tell. nr. 888 Trükikoda "Oktoober"

Tallinn, Kreutzwaldi tn. 1.

Hind 16 kop.